

ธรรมชาตุ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๔๒

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถ้าธรรมข้างนอกก็เป็นธรรมข้างนอก ดูหลวงตามหาบัวท่านว่า “ธรรมชาตุ” ถ้าธรรมชาตุ สูงสุดแล้วเป็นธรรมชาตุ ธรรมชาตุนี่ฟังได้ ท่านบอกธรรมชาตุนี้อยอมรับ ธรรมชาตุ เห็นไหม ธรรมชาตุนี้อยู่ในทุกๆ คน เพราะธรรมชาตุนั้นเหมือนหัวใจ สิ่งที่มีชีวิตเป็นธรรมชาตุ

นี่ธรรมชาตุนั้นมีอยู่ในหัวใจของทุกๆ คน แต่! แต่โดนปกปิดเอาไว้หมดเลย ไม่มีใครเคยเห็น ไม่มีใครเคยจับต้องได้เลยในธรรมชาตุในหัวใจของคน เพราะใจมันสิ่งที่มีชีวิตไง ถ้าชำระกิเลสออกแล้วมันถึงจะเป็นธรรมชาตุ เป็นธรรม เป็นธรรมชาตุ มันถึงว่าเป็นสิ่งที่มีชีวิตว่ามีอยู่ไง แต่มันโดนปกปิดไว้ด้วยกิเลส เห็นไหม โดนปกปิดเอาไว้แล้วเราก็กินเอาไว้ด้วยกิเลส

“กรรม” กรรมเป็นเครื่องกระทำใหม่ กิเลสมันทำให้เราทำกรรม ทำเสร็จแล้วมันเป็นผลเป็นวิบาก ผลมันถึงปกปิดใจ ปกปิดใจธรรมชาตุอันนั้นไว้

ถึงว่าเวลาท่านพูดธรรมชาตุ เราฟังแล้วมันว่ามันเป็นอย่างไรหนอ มันเป็นอย่างไรมันหนอ แต่มันจะรู้ได้ต่อเมื่อผู้ที่เข้าถึงธรรมชาตุอันนั้น ฉะนั้นมันมีอยู่ในหัวใจทุกๆ ดวง เพราะจิตมันเกิดมันตายไป ธรรมชาตุนั้นคือตัวจิต คือตัวจิตที่สะอาด เห็นไหม

แต่มันไม่ว่า ถ้ามันเป็นธรรมกายอย่างนี้ กายที่เป็นธรรมนี้ อันนั้นก็ฟังได้ แต่ธรรมกายนี้มันเป็นคำพูดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ กายนี้เป็นธรรมทั้งหมด อะไรมันก็เป็นธรรม เห็นไหม

เป็นธรรมทั้งหมดเลย แต่ถ้ายังเป็นกิเลสอยู่ มันก็เป็นธรรมที่เปื้อนด้วย.. ธรรมเห็นใหม่ ธรรมคือศีลธรรม จริยธรรม แต่มันก็ปกคลุมไปด้วยความคิดเรา นี่การกระทำ

ดูอย่างคลื่นตี คลื่นทะเลมีคลื่นขึ้นมา เวลามันขึ้นรูปขึ้นเป็นคลื่นพัดคลื่นขึ้นมาบนชายฝั่ง มันขึ้นมาเป็นคลื่น แล้วก็พัดเข้าไปชายฝั่ง แล้วก็หายไป แล้วก็คลื่นลูกใหม่เกิดขึ้นมา ชีวิตเราเป็นอย่างนั้นเลย เป็นคลื่น คลื่นก็เกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ แล้วซัดเข้าไปจนกว่ามันจะดับขันธไป ตายไป แต่คลื่นนั้นมันเป็นน้ำ เห็นใหม่ มันเป็นธาตุ มันไม่รู้เรื่องของมัน

แต่หัวใจนี้มันสะสมสิ หัวใจนี้เกิดมาแล้วเราประสพทุกข์ เราทำความทุกข์ มันก็ฝังใจไปๆ กรรมคือการกระทำมันจะฝังใจไปมาก แต่อันนี้เรามีธรรม เห็นใหม่ ธรรมที่ว่ามันไม่ใช่ธรรมชาติ แต่ธรรมจากการศึกษาเล่าเรียนมา แต่มันจะตัดแปลงตนเข้าหาใจ มันตัดแปลงตนเข้าหา ความตัดแปลงตนนี้ความสะสมลงไปที่ธรรมชาติอันนั้น แต่มันปกคลุมด้วยกิเลสอยู่ก็จริงอยู่ แต่มันสะสมไป

เราเป็นมนุษย์เราถึงว่าประเสริฐกว่าสัตว์เดรัจฉานตรงนี้ไง สัตว์เดรัจฉาน เห็นใหม่ ทำวโหมสกะเป็นเทวดาที่เสียดเพราะมาก เคยเป็นหมา ก่อนที่จะเป็นทำวโหมสกะนี้เป็นหมานะ แบบได้ไปคาบจิวร พระปัจเจกพุทธเจ้ามาฉันข้าว ภายใน ๑ เดือนนี้ทำคุณงามความดีไว้มาก เวลาตายไปแล้ว เขาเป็นสัตว์ เวลาเขาตายไปเขาเกิดเป็นเทวดา เป็นทำวโหมสกะที่เสียดเพราะที่สุด

แล้วก็มึคหบดีคนหนึ่ง เห็นใหม่ รวยมากในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าไปบิณฑบาตทุกวัน หวงมาก หวงมาก ขนาดขับไล่พระพุทธเจ้าจนมีอยู่ในธรรมบทไง ภิกษุควรทำเองเถิด ภิกษุต้องไถนา ภิกษุต้องไม่ควรขอ ใครเป็นคนขอนี้เป็นคนที่ไม่มีศักดิ์ศรีไง

พระพุทธเจ้าบอกว่า “ทำอยู่ตลอด ใ้กายนี้เป็นนา เห็นใหม่ สติหัวใจนี้เป็นผาล มรรคนี่เป็นผาล ปัญญาเป็นแอกและไถ ขุดคู้กายอยู่ตลอดเวลา ทำยิ่งกว่าเขาอีก” ขนาดนั้นนะ พูคว่าเขาหวงศรัทธาว่าจะให้ แต่พระพุทธเจ้ารับไม่ได้ ไป

เวลาเขาตายไป เขามีสมบัติมาก เขาตระหนี่ของเขามาก เวลาเขาตายไป เขาเกิดเป็นสุนัขมาเฝ้าสมบัติเขา คนเรากล้าไม่มีสติปัญญา ตายแล้วเกิดเป็นสัตว์ต่ำๆ เห็นไหม แต่สุนัขขนาดเคยคาบจิวรของพระปัจเจกพุทธเจ้า พอเวลาดับขันธแล้วไปเกิดไปเป็นท้าวโสมพะณี นี่เพราะอะไร?

นี่ถึงว่าธรรมที่เราศึกษากัน เราตัดแปลง เห็นใหม่ กิเลสทำให้เราสร้าง การกระทำเป็นกรรม ถ้ากรรมดี กรรมจะแบ่งเลยกรรมดี-กรรมชั่ว ถ้ากรรมดีทำให้เราเกิดเป็นดี สุนัขทำกรรมดีไปเกิดเป็นเทวดา มนุษย์ตระหนี่ถี่เหนียว แล้วเวลาตายไป เพราะสมบัติอันนั้นทำให้เกิดมาเฝ้าสมบัติอันนั้น เป็นสุนัขมาเฝ้าสมบัติอันนั้น นี่การกระทำใด กิเลสให้เราทำกรรม กรรมแล้วเป็นผลเป็นวิบาก วิบากนี้มันปิดไว้ เราเกิดเป็นมนุษย์เราถึงว่า...

“ธรรมธาตุ” ธรรมธาตุเราก็ฟังไป แต่มันเข้าไม่ถึง เราเข้ากันไม่ถึง แล้วถ้าเข้าไปถึง วิธีการเข้าถึงเข้าอย่างไร ต้องเข้าอย่างนี้ นี่ฟังธรรม แล้วทำศีล สมาธิ ปัญญา เห็นใหม่

ศีล สมาธิ ปัญญา ต้องเข้าด้วยทำศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าไม่มีสมาธิอยู่ ไม่มีสมาธิอยู่นี้

เขาบอกว่า คนที่หลับตาทำสมาธิอยู่นี้เป็นคนโง่มาก พระที่สอนให้หลับหูหลับตานี้เป็นพระที่ไม่มีปัญญาเลย

ถ้าไม่หลับหูหลับตานั้น มันก็เป็นโลกียะทั้งหมด คิดอย่างไรที่ว่าธรรมธาตุ อาจารย์ยังพูดยุ่งง เป็นไก่ตาแตก ยิ่งสงสัยยิ่งงงเลยนะ แต่ถ้าใครเชื่อฟัง แล้วทำกำหนดจิตให้สงบเข้าไป ทำใจให้สงบเข้าไป ขนาดแค่สงบเข้าไปมันก็ตื่นตื่นแล้ว มันก็เห็นแล้ว ความสงบอันนั้นแล้ววิปัสสนาขึ้นมา มันเป็นโลกุตตระ ความเป็นโลกุตตระ การเข้าหาธรรมใด การเข้าหาธรรมธาตุอันนั้น ใจเป็นธรรมธาตุอยู่ แต่โดนกิเลสปกคลุมอยู่ แล้วต้องใจแก้ใจ จิตแก้จิต ใจดวงนั้นแก้ใจดวงนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแค่ประทานไว้เป็นมัลลกะอริยสังขัง เป็นทางมัลลโกใจ

ทางอันเอก มักคะนี่เป็นทางอันเอก เราต้องก้าวเดินเข้าไป แล้วอาศัยอะไรก้าวเดิน อาศัยหัวใจ เป็นสิ่งที่ก้าวเดินนะ หัวใจของเราต้องก้าวเดินเข้าไปหาหัวใจของเราเอง แล้วก้าวเดินอย่างไรล่ะ ถ้าไม่ หลับหูหลับตานะ ไม่ทำจิตให้สงบก่อน มันก้าวเดินไม่ได้

เพราะเรานี้มือสกปรกอยู่ เราทำอะไรสิ่งนั้นจะสกปรกไปหมดเลย มือเราสกปรกอยู่ มือเราไม่ สะอาด ถ้าเราล้างมือแล้วนะ เราทำไปหยิบของที่สะอาด มันก็สะอาดได้ใช่ไหม? แต่ถ้ามือเราสกปรก เราไปหยิบของที่สะอาดขนาดไหน มันก็สกปรก ใจถ้ามันยังไม่ได้ทำให้จิตเป็นสงบเข้าไป มันอยู่อย่าง นั้น ถึงต้องหลับหูหลับตาก่อน

แต่เขาว่าการหลับหูหลับตานั่นมันเป็นสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ เห็นไหม ต้องใช้ปัญญาคิดเข้าไป เลย ปัญญาคิดเข้าไป ใช้ปัญญาเข้าไปเลย อันนั้นเป็นปัญญา ปัญญาอย่างไรมันก็เป็นสัญญา ความเป็น สัญญาอันนั้นมันสกปรกด้วยกิเลสของตัวเอง แต่เราจะไม่รู้หรือกว่าเราสกปรก เราว่าเราสะอาด เรา ว่าง แต่สักจะความเป็นจริง จิตได้สำนึกมันสกปรก จิตได้สำนึกมันเห็นแก่ตัว

ความสกปรกไม่ได้สกปรกแบบโลกเขา ความสกปรกแบบโลกเราก็ชำระสะอาดได้ แต่ความ เคยใจ “กิเลส” ความสกปรกคือความเคยใจ ความเห็นแก่ตัว ความเข้าข้างตัวเองไง เวลามันคิดมันต้อง คิดเข้าข้างตัวเอง พอมันจะทำอะไร มันก็ว่าอันนั้นถูกต้อง อันนั้นดีงาม อันนี้เป็นผลของกรรม เห็นไหม นี้ความสกปรกมันสกปรกแบบละเอียด สกปรกแบบที่เราไม่รู้ เราสกปรกตัวเราเองไง ว่าพอจิตมันคิด เข้าไป มันมีความเข้าใจแปลกๆ ขึ้นมาเพราะว่ากรรมมันเกิด

ในตำราเขียนว่ากรรมมันเกิดถ้าเราทำความสงบนะ กรรมมันเกิด หมายถึงว่าสงสัยสิ่งใดอยู่ มัน จะรู้แจ้งขึ้นมา มันจะสว่างโพรงขึ้นมา เป็นกรรมมันเกิด แต่อาจารย์บอกว่า “กิเลสมันเกิด” เห็นไหม เขาว่านะกรรมมันเกิด กิเลสมันเกิด เกิดตรงไหน เกิดตรงที่เวลาความรู้เกิดขึ้นมาแล้วมันยึดติดความรู้ นั้น ความเห็นแก่ตัวของใจมันเกาะเกี่ยว ค้นหาความทะยานอยากมันเกาะเกี่ยวกับความเห็นอันนั้น ความเห็นที่เราเห็นใหม่ๆ ขึ้นมา มันจะชำระล้างความเห็นเก่า ความเห็นเก่าเป็นความเห็นที่หายาบ เรา

คิดได้หยาบๆ พอความคิดเราละเอียดขึ้นมา เราว่าอันนั้นหยาบ เราคิดว่าเราชำระกิเลสแล้ว เราปล่อยวางแล้ว เห็นใหม่ นี่ความเห็นแก่ตัว

นี่มันถึงว่าต้องทำใจให้สงบก่อน พอใจสงบสิ่งที่ความยึดมั่นถือมั่น ความเห็นของเดิมมันจะสงบตัวลง ความยึดมั่นถือมั่นของตัวเองสงบตัวลงแล้วค่อยใคร่ครวญ อันนั้นถึงจะเป็นปัญญาในการชำระกิเลส ไม่ใช่สัญญาชำระกิเลส เป็นปัญญาชำระกิเลส ปัญญาชำระกิเลสต้องมีสัมมาสมาธิเป็นมรรคองค์สุดท้ายที่คอยหนุนขึ้นมาตลอดเวลา

นี่มันจะเข้าธรรมธาตุได้มันต้องเข้าทางวิธีนี้ไง แล้วถึงธรรมธาตุ เข้าด้วยมัคคะอริยสังขังอันนั้น ไม่ได้เข้าด้วยการตรีก การตรีกด้วยปัญญาที่ตรีกด้วยทางโลกนั้น มันเป็นสัญญาทั้งหมด จะตรีกได้ขนาดไหนมันไม่ใช่ภาวนามยปัญญา มันเป็นแค่เป็นปัญญาอบรมสมาธิใจ

เห็นใหม่ที่กำหนดพุทโธ พุทโธนี่เหมือนเราโรยตัวลงไป เราอยู่บนที่สูง เราจะทำอะไรไม่ได้เลย มันจะอยู่บนอากาศ เราใช้สิ่งใดเกาะเกี่ยวไว้ ทำงานบนที่สูง เห็นใหม่ มันจะทำงานยาก แต่ถ้าโรยตัว ยืนลงบนพื้นดิน ยืนบนฐานที่มั่น เราจะทำงานได้เต็มที่เลย จิตเวลาโรยตัว พุทโธ พุทโธ พุทโธเข้าไป มันจะโรยตัวเข้าไป โรยตัวเข้าไปในตัวของจิตนั้น

พอโรยตัวถึงจิตนั้น เห็นใหม่ เข้าถึงพื้นฐานของจิต จิตนี้ก็แก้ไขที่จิตนั้น กำหนดภาวนาด้วยการตรีกเอาเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิเป็นปัญญาข้างนอก เพื่อจะหมุนเข้าไปให้จิตนี้ตั้งมั่นไง พอจิตนี้ตั้งมั่น มันถึงเป็นปัญญาเข้าไปอีกชั้นหนึ่ง

เหมือนกับเราเข้าไปในบ้าน เราเข้าไม่ได้ บ้านเขาปิดประตูไว้ เราจะทำอย่างไรให้เข้าบ้านให้ได้ ถ้าเราเข้าบ้านไม่ได้ เราไม่สามารถชำระความสกปรกในบ้านนั้นได้ ในบ้านนั้นเขาปิดล็อกไว้หมด ทำไม่ได้ ความคิดของโลกคือความคิดนอกๆ ความคิดของขั้นๆ ความคิดในกรงขังของกิเลส ความคิดของขั้น ๕

ความคิดของขั้น ๕ ความคิดเห็นแก่ตัว ความคิดเห็นแก่ตัวเป็นความคิดของเรา มันถึงไม่เข้าใจ เรื่องธรรมชาติใจ เพราะมันเอามือสกปรก เอาความเห็นของสกปรกไปทำสิ่งที่สกปรก สิ่งสกปรกนั้น ถึงว่าเป็นธรรม มันก็เป็นธรรมเป็นความเข้าใจ แต่ธรรมหายๆ เห็นไหม มรรคหายๆ มรรคละเอียด ความคิดหายๆ นี้ถึงว่าเป็นสิ่งที่ความถูกต้อง เราก็ยึดมั่นถือมั่นสิ่งที่ถูกต้องนั้นไว้ พอยึดมั่นถือมั่นสิ่งที่ถูกต้องนั้น เราปล่อยวางสิ่งนั้นไม่ได้ เราจะเข้าหาสิ่งที่ละเอียดไม่ได้เลย

มรรคหายๆ เห็นไหม มรรคของโลกเขา มรรคของปุถุชน มรรคของการประกอบสัมมาอาชีวะ ทางโลก มรรคของผู้ที่ปฏิบัติ เห็นไหม สัมมาอาชีวะคือเลี้ยงหัวใจชอบ ทำใจให้สงบได้ ความคิดเห็นถูกต้อง นี้ความเลี้ยงใจ ปากกินอาหารนะ ปากคนนี่กินอาหาร หัวใจกินอะไรเป็นอาหาร มันกินอารมณ์ เป็นอาหารอยู่ตลอดเวลา กินแต่ความทุกข์ยากอยู่ตลอดเวลา

แต่เราจะให้มันกินอาหารที่เป็นธรรม ก็ต้องให้มันสงบก่อน คือปิดปากมันซะก่อน อย่าฟังกิน อย่าฟังอยากกินไปในอารมณ์ของโลกนั้น ให้สงบตัวลง แล้วค่อยเปิดปากใหม่ให้กินอาหารที่เป็นธรรมไป พอจิตมันสงบขึ้นมา มันอึดหน้าสำราญแล้ว มันถึงวิปัสสนาเข้าไปได้ มันจะเข้าถึงธรรมชาติได้

ธรรมชาตินั้น เห็นไหม มันเป็นธาตุเหมือนกัน จิตนี้ไม่เคยมีวันตาย จิตนี้เกิด-ตาย เกิด-ตายมาตลอด คลื่นซัดเข้าชายฝั่ง มันซัดอยู่ตลอด เราเกิดมา-ไม่เกิดมา คลื่นมันซัดอยู่ชายฝั่ง เข้าหาชายฝั่งตลอด แต่มันไม่รู้สีกตัวมันเองเลย เราไปให้คำมันว่าคลื่น สรรพสิ่งต่างๆ เราให้คำมันหมดเลย มันไม่รู้สีกตัวมันเองเลย

แต่หัวใจมันให้คำมันเอง เราเกิดในครรภ์ของมารดา เรารู้สึกตัวอะไร มันจะละเอียดคือว่าเราไม่รู้สีกตัวเลย เราไม่รู้สีกตัวมันก็คิดไม่เป็นไง ความคิดนี้คิดไม่ได้แต่รู้สึกตัวในความทุกข์ร้อนในครรภ์ของมารดา ถ้าร้อนขึ้นมามันจะดิ้นรนอยู่ในครรภ์ของมารดา เห็นไหมนี้สักแต่ารู้ มันไม่รู้ด้วยสัญญา

คลอออกมาจากครรภ์ของมารดาแล้ว เห็นไหม แล้วต้องมาศึกษา พ่อแม่ต้องสอนว่าสิ่งนั้นนะ
 สีนี้อ่า ค่อยเปรียบเทียบเป็นสัญญาให้จำ ต้องมาฝึกฝนออกมา ให้รับรู้ออกมา นี่ก็เกิดจากครรภ์ การเกิด
 ๔ ไร เกิดจากครรภ์ของมารดา เกิดจากโอปปาติกะ เกิดจากในน้ำคร่ำ นี่การเกิด แต่มันจะชำระสะสาง
 เข้าไปในจิตนั้น จิตนี้จะเก็บสิ่งนี้ไว้ ธรรมชาตุมันโดนปกคลุมไว้ได้อย่างนี้ไง

เราเกิดมาเราต้องสอนให้รู้วิชาโลกเพื่อเป็นวิชาชีพ แต่พอรู้วิชาชีพแล้ว วิชาชีพนี้กิเลสมันอาศัย
 ถึงเวลาเราศึกษามา ถ้าเรียนมาขนาดไหนก็แล้วแต่ วิชาชีพทางโลกมันเป็นวิชาชีพ มันไม่สามารถชำระ
 กิเลสได้ จะรู้มากขนาดไหนมันก็อาศัยกิเลสมาสั่งให้รู้ ความยึดมั่นถือมั่นนั้นให้รู้ เห็นไหม ความคิดนี้
 ถึงเป็นความคิดที่ชำระกิเลสไม่ได้ ยิ่งฉลาดเท่าไรมันยิ่งเห็นแก่ตัวเท่านั้น ความเห็นแก่ตัวไง แต่ถ้า
 ฉลาด คนฉลาดคนเก่งต้องเป็นคนดี คนดีถึงว่าความคิดนี้ถึงจะว่าแบ่งแยกผิด-ถูกได้ ความดีถึงแบ่งแยก
 ผิด-ถูกได้

แล้วความดีข้างใน เห็นไหม เราคิดเท่าไรผิดหมด หลวงปู่ดูลย์บอกไง การเห็นนิมิต เห็น..ทุก
 คนเห็นจริงหมด แต่ความเห็นนั้นไม่จริงทั้งนั้นเลย เห็นไหม เว้นไว้แต่พระอรหันต์เท่านั้น ความเห็น
 เห็นจริง เห็นจากอุปาทาน เห็นจากความเห็นของตัว เห็นจากว่ามันเป็นความหลอกหลวงขึ้นมา เห็นจาก
 ความเป็นจริง นิมิตจริงๆ เห็นจริงๆ ก็แล้วแต่ เพราะนิมิตนี้เป็นไตรลักษณ์ หลอก-ไม่หลอก?

แต่ถ้าเห็นแล้ววิปัสสนา เห็นแล้วจับตั้งไว้เป็นเหตุ นั้นความเห็น ความเห็นอันนี้ต่างหากมันถึง
 จะชำระล้างได้ไง ความเห็นทั้งหมดถึงว่ามันเป็นกิเลสให้พาเห็น ความพาเห็นนั้นเพราะจิตมันสงบเข้า
 ไป ถึงต้องไม่ให้เชื่อมั่นในตนเอง ไม่ให้เชื่อมั่นในเรา ต้องคิดใคร่ครวญในเรา จะเข้าถึงธรรมธาตุให้ได้
 ไง

แล้วมันจะแปลกโลก แปลกโลกมาก สิ่งที่มีชีวิตไม่เคยตาย เห็นไหม สิ่งที่มีชีวิตมันจะ
 หมุนเวียนไป หมุนเวียนไป แต่ถ้าทางโลกนี้มันก็หมุนเวียนไป แต่มันไม่มีค่าไง สิ่งที่ไม่มียุทธศาสตร์
 นี้เหมือนกัน ร่างกายนี้มีวิญญูณครอง เห็นไหม ครองหนึ่งก็คลื่นลูกหนึ่ง คลื่นซัดเข้าฝั่งๆ แต่คลื่นของ

เราซัดเข้าฝั่ง เหมือนกับอยู่ในครรภ์ของมารดา มันช่วยตัวเองไม่ได้ มันอยู่ในสถานะนั้น แต่ออกมาแล้ว ถึงจะรับรู้ได้ เราโตขึ้นด้วยวุฒิภาวะของใจไง

บุคคล ๘ จำพวก โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล แต่นี้ยังไม่เข้าถึงโสคาปัตติมรรค เราก็ต้องพยายามใคร่ครวญเข้าไป ใคร่ครวญเข้าไปให้มันสงบจากที่ว่าเขาว่าโง่ๆ นี่แหละ เขาว่าโง่มากนะ ถ้าทำใจให้สงบก่อนแล้วมาวิปัสสนาจะโง่มาก แต่ถ้าใช้ปัญญาตริกไปเลย ปัญญาพร้อมกับวิปัสสนา เห็นใหม่ วิปัสสนาพร้อมกับสมถกรรมฐาน วิปัสสนากรรมฐานไปด้วยกัน เป็นสมถกรรมฐาน เป็นวิปัสสนากรรมฐาน

แต่ถ้าเป็นวิปัสสนากรรมฐาน มันต้องสมถะขึ้นมาก่อน ถ้าไม่มีสมถะ วิปัสสนาเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าไม่มีสมถะ วิปัสสนาเป็นวิปัสสนิก สิ่งที่เป็นวิปัสสนิกมันจะแก้กิเลสได้ไหม?

ถ้ามีสมถะมันถึงจะเป็นวิปัสสนา เป็นวิปัสสนาคนเป็นจะรู้เอง คนกินข้าวจะรู้เลยว่าสิ่งนั้นเคยให้โทษให้ประโยชน์กับร่างกายขนาดไหน ถ้าท้องเสียจะเข้าห้องน้ำตลอด มันจะรู้เลยว่าสิ่งนี้ทำให้ร่างกายเราวิการ สิ่งนี้ทำให้เราท้องเสีย

นี่ก็เหมือนกัน ความคิด ความคิดที่มันชำระกิเลสไม่ได้ ความคิดที่เราเกาะเกี่ยวอยู่ มันเกิดขึ้น มันภูมิใจอยู่พักเดียว มันต้องเสื่อมสลายไป พอมันเสื่อมสลายไป ความทุกข์ร้อนจะเกิดขึ้น มันฝังอยู่ในตัวมันเอง แต่ถ้าสมุจเฉทปหานด้วยภาวนามยปัญญา มันจะแบ่งเข้ามาตลอด มันจะทิ้งเข้ามาตลอด ความทิ้งคือปล่อยวางเข้ามาตลอด ปล่อยวางสิ่งที่มันเกาะเกี่ยวอยู่

เดิมซันท์กับใจมันอยู่ด้วยกัน มันเกาะเกี่ยวกัน แล้วกิเลสก็อาศัยช่องนี้เดินหากินเข้ามา วิปัสสนาเข้าไปก็เพื่อไปแยกมันๆ แยกออกมาเพื่อให้เห็นช่องว่างที่ว่าขงเหนียวที่มันต่อเนื่องกัน พอมันปล่อยวางๆ เห็นใหม่ กำลังเราไม่พอ มันจะปล่อยเฉยๆ

แต่ถ้ามันสมุจเฉทปหานขาดออกไป ต้องสมุจเฉทปหาน ไม่สมุจเฉทปหานกิเลสตายไม่ได้ พอกิเลสตายเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป มันจะเข้าถึงธรรมธาตุ เห็นใหม่ ชั้นๆ เข้าไปจนถึงธรรมธาตุนั้น พอ

ธรรมชาตุนั้นถึงว่าอ้อไ้ พ้ออ้อนั้นมันถึงว่าอยู่ในทุกๆ ของหัวใจ แต่ต้องเข้าถูกทาง ถูกวิธีการ เห็นใหม่ มักคะอริยสังขันธ์นี้เท่านั้น สุกัททะไปถามพระพุทธเจ้าไ้ว่า “ใครๆ ก็สอนว่าศาสนาไหนก็บอกว่า เป็นสิ่งที่เข้าตรงๆ หมด”

พระพุทธเจ้าบอก “อย่าถามให้มากไปเลย ถ้าศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล ไม่มีรอยเท้าบนอากาศ”

มักคะอริยสังขันธ์นี้มรรคของใคร มรรคของเรา ถ้าเราคิดว่ามรรคของเรา เราว่าเป็นมรรค เห็นใหม่ ทุกคนต้องว่ามรรคของเราก่อน เพราะเราทำขึ้นมา มันต้องเป็นมรรค ความคิดของเราเป็นเรา

ยังไม่ใช่หรือ มักคะอริยสังขันธ์นี้มันไม่ใช่เรา มันจะหมุนไปโดยตัวมันเอง แต่เกิดจากเรา ฟังสิ! งใหม่ ไม่ใช่เราแต่เกิดจากเรา เราคิดขึ้นมาก่อนไ้ คิดจนมันเป็นกลางขึ้นมา ถ้าเป็นเราอยู่ เรามีความคิดเราเข้าไปครอบคลุม ภาวนามยปัญญาถึงไม่เกิดไ้ ภาวนามยปัญญามันเกิด มันเป็นธรรมจักร มันหมุน มันจะหมุนในตัวมันเองๆ แต่เกิดขึ้นจากเราสร้างสมขึ้นไป

การสร้างสมขึ้นไปจนกว่ามันจะหมุนไปโดยธรรมชาติของมัน แล้วมันจะเข้ามาตัด ถ้าไม่ธรรมชาตินี้มันจะตัดตัวเองไม่ได้ เพราะเราไม่ยอมเปิดใจเรา เราไม่ยอมให้มันชำระกิเลสได้ เห็นใหม่ เราไม่ยอมเปิดใจเราหมายถึงว่าเราอุปาทาน เรายึดมัน เราไม่ยอม แต่ถ้าเรายอมเมื่อไหร่ เห็นใหม่ ผู้ที่สละ ผู้ที่ละวางแล้วถึงจะได้ ถ้าไม่สละ ไม่ละวางนี้กิเลสมันยึดอยู่

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราไม่คิดไปโดยธรรมชาติของมัน ไม่คิดความเห็นของมัน คิดด้วยเรานี้มันเป็นธรรมจักรไปได้ใหม่ มันก็อุปาทานอันหนึ่ง มรรคนั้นถึงว่าไม่ใช่เรา ถ้ามรรคนี้เป็นเราอยู่นะ ยังไม่เข้าถึงภาวนามยปัญญา มันไม่เป็นกลาง ไม่มีขณิมาปฏิบัติไ้

ถ้ามีขณิมาปฏิบัติมันจะเป็นกลางในตัวมันเอง ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา เป็นธรรมล้วนๆ ไม่มีกาล ไม่มีเวลา “อกาลโก” เข้าไปให้ค่าไม่ได้เลย แต่พอสำเร็จขาดออกไป ให้ค่า จิตนี้ถึงให้ค่าเพราะอะไร เพราะเห็นว่ามันขาดออกไป ค่านี้จะเกิดขึ้นมาต่อเมื่อมันชำระล้างกัน ไปแล้ว

แต่ขณะชำระล้างอยู่ให้ค่าไม่ได้ ให้ค่าคือเราเข้าไปอยู่กับในอริยสังขันธ์นั้น เห็นใหม่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ในเมื่ออริยสังขันธ์กำลังทำงานกันอยู่ เราจะไปให้ค่าก่อนคือว่าเหมือนกับสุกก่อนหามไม่ได้ อริยสังขันธ์ต้องให้ผลในตัวมันเอง แล้วมันจะเห็นค่าของมันเอง ในเมื่อเป็นผลออกไปแล้ว

นั่นถึงว่านี่ถึงเป็นธรรมจักรจริงใจ ธรรมจักรจริงเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ใดสร้างขึ้นมาเป็นสมบัติส่วนตัวคนคนนั้น ส่วนตนใจ สมบัติส่วนตัว ธรรมธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรมธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมธาตุของพระสารีบุตรเป็นธรรมธาตุของพระสารีบุตร ธรรมธาตุของครูบาอาจารย์เป็นธรรมธาตุของครูบาอาจารย์ ถึงเสมอกันหมดด้วยธรรมธาตุอันนั้นใจ

แต่เพราะโดนกิเลสปกคลุมอยู่ เราก็มีอยู่ในใจเรา เราก็มีอยู่ เห็นใหม่ แต่เราโดนปกคลุมอยู่จนเราไม่สามารถรู้หรือออกได้ ถ้าเราเดินตามครูตามอาจารย์ต้องรู้หรือออกได้สักวันหนึ่ง สักวันหนึ่งต้องทำได้ เพราะเราเป็นสิ่งที่มีความหมายใจเข้าและมีความหมายใจออกอยู่ จิตนี้ยังมีอยู่ จิตมีอยู่แล้วจิตระว่างตัวอยู่ ถึงว่าเป็นผู้ที่ตื่นอยู่ใจ เป็นผู้ที่หลับไหลอยู่ จิตมีอยู่แต่หลับไหลอยู่ นอนอยู่ในโลกเขา จิตก็มีอยู่เหมือนกัน สมบัติทุกคนมีอยู่แต่ไม่เอามาใช้เป็นประโยชน์ เห็นใหม่

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าสมบัติมีอยู่ ใช้เป็นประโยชน์ถึงเป็นประโยชน์ใจ ถึงว่าธรรมธาตุมี ต้องมีต้อง ขวนขวายเข้าหา ไม่ใช่มีที่มันจะเกิดขึ้นมาเอง เราก็มีธรรมธาตุอยู่ในหัวใจแล้วมันจะเป็นธรรมธาตุไป สักวันหนึ่ง ตายเปล่า